

6. Розміри відшкодувань за зберігання на складах митних органів товарів і транспортних засобів: Наказ Міністерства фінансів України від 15.06.2012 р. № 731 // Офіційний вісник України. — 2012. — № 65. — Ст. 2686.

7. Про затвердження Порядку відшкодування витрат за зберігання товарів та транспортних засобів на складах митних органів, Порядку обчислення сум витрат у справах про порушення митних правил та їх відшкодування та Розмірів відшкодувань за зберігання на складах митних органів товарів і транспортних засобів: Наказ Міністерства фінансів України від 15.06.2012 № 731 // Офіційний вісник України. — 2012. — № 65. — Ст. 2686.

УДК 351.713.001.5 (477)

Карпенко Г. Л., к.ю.н., доцент, доцент кафедри морського та митного права НУ «ОЮА»

Місце та роль Методичних рекомендацій щодо застосування фото, відеоапаратури під час проведення огляду та переогляду товарів та транспортних засобів в системі регулювання митних відносин

Стаття присвячена висвітленню основних положень щодо застосування фото, відеоапаратури під час проведення огляду та переогляду товарів та транспортних засобів. Митна служба робить все необхідне для прискорення процесів переміщення товарів через митний кордон, застосовуючи при цьому новітні технології, особливе місце серед яких займає застосування фото та відеоапаратури.

Ключові слова: Методичні рекомендації, огляд та переогляд товарів та транспортних засобів, фото та відеоапаратура.

Статья посвящена рассмотрению основных положений при применении фото, видеоаппаратуры во время проведения досмотра и передосмотра товаров и транспортных средств. Таможенная служба делает все необходимое для ускорения процессов перемещения товаров через таможенную границу, применяя при этом новейшие технологии, особое место среди которых занимает применение фото и видеоаппаратуры.

Ключевые слова: Методические рекомендации, досмотр и передосмотр товаров и транспортных средств, фото и видеоаппаратура.

The article is devoted to the main provisions on the use of photo and video equipment during the examination and re-examination of goods and vehicles. Custom service does all necessary to accelerate the movement of goods across borders, applying the latest technologies, a special place among them has the use of photo and video equipment.

Key words: guidance, examination and re-examination of goods and vehicles, photo and video equipment.

Відповідно до ст. 544 Митного кодексу України 2012 року «Призначення та основні завдання органів доходів і зборів» (нині — органи Державної фіскальної служби) є «створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення безпеки суспільства, захист митних інтересів України» [1]. Виконуючи ці завдання, митна служба як частина Державної фіскальної служби України робить все необхідне для прискорення процесів переміщення

товарів через митний кордон, застосовуючи при цьому новітні технології. Особливе значення при цьому надається застосуванню під час проведення огляду та переогляду товарів та транспортних засобів фото- та відеоапаратури.

Тому з метою забезпечення ідентифікації товарів шляхом виготовлення фотографій, яке здійснюється відповідно до статті 326 Митного кодексу України, визначення єдиного підходу до застосування посадовими особами митниць фото-, відеоапаратури відповідно до Порядку проведення огляду та переогляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення, наказом Державної фіскальної служби України від 03.11.2014 року № 237, були затверджені Методичні рекомендації щодо застосування фото, відеоапаратури під час проведення огляду та переогляду товарів та транспортних засобів [2].

Однак деякі поняття та терміни в цьому документі були не до кінця визначені, тому, на наш погляд, це ускладнює застосування таких технічних та спеціальних засобів. Тому слід користуватися чинним митним законодавством, норми якого виконують функції тлумачення їх змісту.

Митні кодекси України (1991, 2002, 2012 року) мають особливу групу норм, які розкривають поняття та зміст термінів, що застосовуються в митній справі, оскільки вона формується не тільки під впливом внутрішніх вимог, але й під впливом зовнішніх факторів, тому термінологія, яка використовується в митному законодавстві, потребує свого розкриття.

Багато термінів та понять, що використовуються в митній сфері, не тотожні поняттям, термінам та символам, які використовуються в митній справі. Тому усі Митні кодекси України, починаючи з Митного кодексу 1991 року, обов'язково містять статті під назвою «Визначення основних термінів і понять» (ст. 1 Митного кодексу України 1991 р., ст. 4 Митного кодексу України 2012 р.). Але, як свідчить практика, намагання законодавця розкрити всю специфіку митних відносин, шляхом визначення в Кодексах змісту усіх термінів та понять, не знайшли свого результату, оскільки митна справа виявилась дуже складною системою. Тому Митний кодекс України передбачив можливість забезпечення правильного застосування, неухильного дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства України з питань державної митної справи.

Фото-, відеоапаратура застосовується посадовою особою митниці відповідно до підpunkту 3.3 Порядку проведення огляду та переогляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 12.12.2012 № 1316 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26.02.2013 за № 318/22850, у разі визначення за результатами застосування системи управління ризиками необхідності здійснення фото-, відеозйомки під час проведення огляду та переогляду товарів, транспортних засобів, в тому числі під час проведення візуального огляду (далі – огляд).

При визначенні необхідності здійснення фото-, відеозйомки під час проведення огляду за результатами застосування системи управління ризиками враховується, що відповідно до підpunkту 1.12 Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками в митній службі України, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.05.2012 № 597 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01.06.2012

за №882/21194, контроль із застосуванням системи управління ризиками може бути реалізований автоматизованим, неавтоматизованим та комбінованим способами із використанням інструментів, визначених у пункті 1.10 зазначеного Порядку (індикатори ризику, профілі ризику, орієнтування, методичні рекомендації щодо роботи посадових осіб митних органів з аналізу, виявлення та оцінки ризиків за певними напрямками контролю під час митного контролю та оформлення, випадковий відбір). Перед застосуванням фото-, відеоапаратури посадова особа, яка проводить огляд, перевіряє її готовність до застосування, в тому числі справність, наявність вільного місця на накопичувачі, виставлення точної дати та часу в налаштуваннях до фото-, відеокамери, а також встановлення оптимальних налаштувань якості зйомки.

Нажаль, не всі співробітники митних органів володіють навиками застосування фото- та відеоапаратури під час виконання своїх функцій. Учебні заклади, що готують митників не приділяють уваги питанням навчання застосування цих технічних засобів в своїй роботі. Незважаючи на те, що ст.324 Митного Кодексу України 2012 року «Використання для здійснення митного контролю технічних та спеціальних засобів і службових собак» визначає, що з метою скорочення часу проведення митного контролю та підвищення його ефективності органи доходів та зборів можуть використовувати технічні та спеціальні засоби, а також службових собак. Застосування для здійснення митного контролю технічних та спеціальних засобів повинно бути безпечним для життя і здоров'я людини, тваринного та рослинного світу і не завдавати шкоди товарам, транспортним засобам.

Однак цих загальних вимог, встановлених законодавцем, ще недостатньо для ефективного використання фото- та відеоапаратури, оскільки їх використання потребує не тільки гуманітарних знань, але й знань технічних, причому такої купи знань, яка б відповідала призначенню митної системи. Тому, Митний кодекс України 2012 року у ст. 544 визнав однією з функцій системи забезпечення правильного застосування неухильного дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства України з питань державної митної справи шляхом роз'яснення норм чинного митного законодавства. Головним чином, це робиться шляхом включення в митні кодекси України статті «Визначення основних термінів та понять».

Розвиток митної справи в Україні обумовлює зростання кількості використовуваних в митному законодавстві нових термінів та понять, які запозичуються з міжнародних митних правил, конвенцій та стандартів. Тому, з метою правильного застосування чинного митного законодавства, законодавець, починаючи з першого Митного кодексу України 1991 року та закінчуючи чинним Митним кодексом 2012 року, включають статті, в яких розкривається сутність, зміст та поняття нових термінів, що використовуються в діючому законодавстві нашої країни, причому в кожному наступному кодексі ця стаття має все більший обсяг, тобто це свідчить про те, що правове поле митної справи не стоїть на місці, а розвивається.

Однак не всі терміни та поняття, що використовуються в митній справі знайшли своє тлумачення в цих статтях. Перш за все, це стосується розкриття змісту понять технічних та спеціальних засобів, що використовуються для здійс-

нення митного контролю. Однак деякі з цих понять розкриваються в відомчих актах Держмитслужби. Так, ст. 544 Митного кодексу України 2012 року «Призначення та основні завдання органів доходів та зборів» в п. 2 визначається, що здійснюючи державну митну справу, органи доходів та зборів виконують основні завдання.

Це обумовило надання органам Державної фіскальної служби, у тому числі й митної служби як її невіддільної частини, повноважень на самостійне роз'яснення тих термінів та понять, про які не йдеться мова у статті «Визначення основних термінів та понять», тому в нормативно-правовій практиці Держмитслужби існує значне коло актів, що виконують цю місію. Але правова сутність цих актів є неоднозначною, оскільки в одних актах йде мова щодо осмислення сутності нормативного акту або щодо роз'яснення сутності цього акту.

Митна служба Україна використовує ці дві форми тлумачення правових актів. Однак найбільшого значення останнім часом набули акти, що роз'яснюють форми, методи та способи здійснення митної діяльності. До числа таких актів належать Методичні рекомендації щодо застосування фото, відеоапаратури під час проведення огляду та переогляду товарів та транспортних засобів, що затверджені наказом Державної фіскальної служби України від 03.11.2014 № 237. Але, не зважаючи на обсяг цих Методичних рекомендацій, значна частина термінів, які використовує ст. 324 Митного кодексу України 2012 року, залишається нерозкритими. Тому митникам у практичній діяльності необхідно користуватися загальновищезначеними поняттями. У сучасній правовій та технічній літературі існують декілька підходів до змісту цих понять, але найбільш поширеним є таке ставлення, що спеціальна техніка — це сукупність технічних засобів, спеціальних пристроїв, речовин та відповідних тактичних прийомів, що використовуються із суворим дотриманням законності під час здійснення оперативно-службових заходів з метою профілактики та розкриття злочинів, охорони громадського порядку та забезпечення охорони окремих установ.

Значні розбіжності існують щодо визначення технічних засобів митного контролю, але в правовій літературі дається таке визначення технічним засобам митного контролю: це спеціальні установки, апарати, детектори, аналізатори, інструменти, пристосування та інші технічні пристосування, що застосовуються посадовими особами митних органів при проведенні митного контролю в цілях забезпечення додержання законодавства України про митну справу. Технічні засоби митного контролю (далі — ТЗК) можна розподілити на пошукові засоби, засоби ідентифікації та засоби аудіовізуального контролю. Причому до засобів контролю аудіовізуальних матеріалів відносяться: відео та аудіо магнітофон, засоби обчислювальної техніки, програвачі (платівок, лазерних компакт-дисків), слайдоскопи, кінопроектори, засоби стирання магнітних записів.

Цей акт окремо виділяє пункт, що регламентує правила проведення огляду транспортних засобів громадян на предмет дотримання ними встановленого порядку переміщення товарів через митний кордон України. Специфіка цього огляду полягає в тому, що здійснюється фотофіксація транспортного засобу, його багажного відділення, салону, а також інших місць (об'єктів), які оглядались.

Ще одна специфіка застосування фотофіксації виникає під час зважування

малогабаритних та великогабаритних товарів. Відповідно до ст. 16 Методичних рекомендацій, при виконанні під час огляду зважування малогабаритних товарів здійснюється фотофіксація товару на вагах із відображенням на фото ваги таких товарів.

У разі зважування великогабаритних товарів, транспортних засобів із використанням спеціальних систем зважування здійснюється фотофіксація акту зважування або іншого документа, у якому зафіксовано результати проведеного зважування, або використовується електронна копія відповідного документа.

Висновки. Враховуючи значення розглянутих Методичних рекомендацій, керівництво Державної фіскальної служби України в преамбулі до них рекомендувало забезпечити керівникам митниць:

- проведення навчання особового складу митниць, який здійснює митний контроль та оформлення товарів та транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, щодо належного здійснення фото-, відео зйомки та фіксації результатів митного огляду;
- доведення вимог Методичних рекомендацій до посадових осіб, які здійснюють митний контроль та оформлення товарів та транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, під особистий підпис;
- у разі виявлення випадків невиконання або неналежного виконання Методичних рекомендацій, вжиття відповідних заходів реагування, в тому числі щодо притягнення посадових осіб до відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року // Голос України від 21.04.2012. — №73-74.
2. Методичні рекомендації щодо застосування фото, відеоапаратури під час проведення огляду та переогляду товарів та транспортних засобів: Наказ Державної фіскальної служби України від 03.11.2014 року № 237 // Митна газета, листопад 2014.

